Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Προσπάθειες ανασύνταξης της Συμφωνικής της ΕΡΤ

Σε προηγούμενο σημείωμά μας τον Αύγουστο του '86, βρήκαμε την ευκαιρία να υπενθυμίσουμε ένα παλιό αίτημα: να αποφασίσει η ΕΡΤ να δίνει και «ζωντανές» συναυλίες με τη συμφωνική της ορχήστρα. Μια σειρά από πέντε ή εφτά κοντσέρτα μοιρασμένα τη χειμερινή και καλοκαιρινή περίοδο, θα ανατάραζαν τη μακαριότητα της συμφωνικής μουσικής στην Αθήνα. Θα ήταν «πειρασμός» για μια ευγενική άμιλλα ανάμεσα στην Κρατική Ορχήστρα και τη Συμφωνική της ΕΡΤ.

Με την πρόσφατη, δεύτερη συναυλία της στο Θέατρο Κολλεγίου Αθηνών, η ΕΡΤ δείχνει ότι το παλιό αίτημα για «ζωντανές» συναυλίες προχωρεί ήδη στο δρόμο της υλοποίησης.

Εδώ όμως, είναι ανάγκη να υπενθυμίσουμε και κάτι άλλο. Η Ορχήστρα της ΕΡΤ, όπως άλλωστε και η παλαιότερή της «Κρατική Ορχήστρα», πάσχει από την έλλειψη **ενός μαέστρου** με προσωπικότητα, που θα επωμιζόταν την καθόλου καλλιτεχνική ευθύνη ενός αυστηρού προγραμματισμού. Ας μην ξεχνάμε ότι οι Ορχήστρες που διευθύνονται διαρκώς από διαφορετικούς μαέστρους — και μάλιστα νέους, χωρίς ιδιαίτερη πείρα — είναι γνωστό ότι δεν καρποφόρησαν, δεν απέδωσαν ποτέ.

Την εισήγηση για **έναν υπεύθυνο μαέστρο** με προσωπικότητα, έκαναν εκπρόσωποι της μουσικής στη Διεύθυνση της ΕΡΤ (αμέσως μετά τη μεταπολίτευση του '74) σε συνάντηση με **πρωτοβουλία του Ιδρύματος**. Περιττό να προσθέσουμε ότι έγινε ακριβώς το αντίθετο σε βάρος βέβαια της ποιοτικής απόδοσης της Ορχήστρας, που έχει να ξεπεράσει πολλές, πάρα πολλές, αδυναμίες, εάν θέλει να συμβάλει ως ουσιαστικος παράγων — και όχι ως φτωχός ουραγός — στη μουσική μας ζωή.

Ενδιαφέρουσα επιλογή προγράμματος: Δυο ελληνικά έργα, Δωδεκανησιακή Σουίτα αρ. 2 (1949) του Γιάννη Κωνσταντινίδη (1903 - 1984) και Καπρίτσιο σε δυο ελληνικά θέματα (1921) του Διονυσίου Λαυράγκα (1864 - 1941), η Ραψωδία Κοντσέρτου «Τσιγγάνα» (1924) του Ραβέλ και η Συμφωνιέτα (1924) του Λέος Γιανάτσεκ (1854 - 1928). Πρόγραμμα με κάποια φαντασία, με κέφι φτιαγμένο, μακριά από την «πεπατημένη», τον Μπραμς και τον Τσαϊκόφσκι.

Σημειώνουμε επίσης το επιμελημένο από κάθε πλευρά πρόγραμμα της συναυλίας, που δίκαια επαινέθηκε από το κοινό για την τυπογραφική του καλαισθησία.

Για την εκτέλεση, με επικεφαλής το μαέστρο Βύρωνα Φιδετζή, δεν μπορούμε να πούμε απλώς ότι δεν ευτύχησε. Απέτυχε. Απέτυχε γενικά και στα τέσσερα έργα, τεχνικά και μουσικά. Και οι ευθύνες βαρύνουν όλους: ορχήστρα, μαέστρο και σολίστα. Η έλλειψη ρυθμικού συγχρονισμού, οι πλαδαρές ατάκες, τα όχι ολίγα τονικά ολισθήματα στην υψηλή περιοχή των εγχόρδων και η ανυπαρξία ηχητικής ομοιογένειας, ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της ορχηστρικής πλευράς.

Με αδύνατο ήχο (σφορτσαρισμένο ενοχλητικά ιδιαίτερα στις δυο χαμηλές χορδές του βιολιού) και τονική ανασφάλεια έπαιξε ο Σοφοκλής Πολίτης («Καπρίτσιο» Λαυράγκα και «Τσιγγάνα» Ραβέλ).

Ο Βύρων Φιδετζής μάταια προσπάθησε να συγκρατήσει σε ανεκτό επίπεδο τα ρυθμικά μέρη και το συγχρονισμό των συνεργατών του. Και τα τέσσερα έργα δεν ξεπέρασαν τα όρια απλής παράθεσης φθόγγων. Καμιά εκφραστική διαφορά ανάμεσα στις έξι μελωδίες της Δωδεκανησιακής σουίτας. Το ίδιο ισχύει και για τη Συμφωνιέτα του Γιανάτσεκ:

οι ποικίλες σε διάθεση και ορχηστρικά χρώματα αντιθέσεις, διαδέχονταν η μια την άλλη απλώς ως διαφορές φόρτε - πιάνο. Κρίμα, για ένα τόσο ενδιαφέρον πρόγραμμα (27.11.86).

Παρωδία Λιστ

Ακόμα περισσότερο απογοητευτική η συναυλία με έργα του Λιστ για φωνή και πιάνο και σόλο πιάνο, που ακούσαμε στην Εθνική Πινακοθήκη στις 29.11.86.

Οργανωμένη από την ΕΡΤ και αφιερωμένη — σύμφωνα πάντα με το πρόγραμμα — «στην 175η επέτειο από τη γέννηση και την 100ή από το θάνατο του Λιστ (1811 - 1886)» δημιούργησε όχι λίγα ερωτηματικά. Ποιος είναι υπεύθυνος για την επιλογή των καλλιτεχνών; Ο τενόρος Κωνσταντίνος Παλιατσάρας τραγούδησε με ολίγον ύφος ληντ, με ολίγον ύφος όπερας και με ολίγον ύφος «καντάδας» — όλα αυτά έξω από το ύφος του συνθέτη — χωρίς υψηλές νότες και με στόμφο! Ακόμα και ο σεβαστός μας, για ό,τι προσφέρει στη λυρική τέχνη της Αθήνας, Ανδρέας Κουλουμπής, ακόμα και αυτός ούτε καν πλησίασε το ιδιότυπο εκφραστικό κλίμα του Λιστ. Βγήκε, τραγούδησε και υποκλίθηκε ερήμην του συνθέτη.

Ουδέτερο, αδιάφορο, απόμακρο το πιάνο του Γιάννη Παπαδόπουλου. Τι έμεινε; Το ερώτημα: προσφέρουν τέτοιες συναυλίες στο κύρος, στην καλλιτεχνική στάθμη της ΕΡΤ;

Αποθέωση των κρουστών

Με πρόγραμμα αφιερωμένο αποκλειστικά σε έργα γαλλικής μουσικής η συναυλία της περασμένης Δευτέρας. Μαέστρος ο Σύλβιο Γκουάλντα, καθιερωμένος ήδη, όχι ως μαέστρος, αλλά ως καταξιωμένος σε παγκόσμια κλίμακα βιρτουόζος στο χώρο των κρουστών οργάνων.

Από τα έργα του προγράμματος: Ουγγρικό εμβατήριο, από την «Καταδίκη του Φάουστ» του Μπερλιόζ, Κοντσέρτο για κρουστά και ορχήστρα (1958) του Ζολιβέ (1905 - 1975), Συμφωνία σε ντο μειζ. του Μπιζέ και «Το Βαλς» του Ραβέλ, ό,τι εντυπωσίασε ήταν το έργο του Ζολιβέ.

Ο σολίστας Δημήτρης Μαρινάκης κατόρθωσε όχι μόνο να ξεπεράσει τις πολύ σημαντικές τεχνικές δυσκολίες του έργου (που έπαιξε «απέξω»), αλλά **και να κάνει μουσική**, χαρίζοντάς μας ένα εντυπωσιακό φάσμα χρωμάτων, δυναμικής και λεπτότατων αντιθέσεων.

Στα καθαρά ορχηστρικά έργα, ο Σύλβιο Γκουάλντα δεν νομίζουμε ότι κατάφερε να τιθασσεύσει την Ορχήστρα. Το Ουγγρικό εμβατήριο έπασχε από ένα αργόσυρτο τέμπο και αδικαιολόγητο «βάρος». Στον Μπιζέ αναζητούσαμε διαρκώς αυστηρότερο συγχρονισμό και λιγότερο βάρος (θαυμάσιο ωστόσο το σόλο όμποε στο Αντάντε). Και «Το Βαλς» — αυτό ας το αφήσουμε — πέστε ότι δεν το ακούσαμε. («Παλλάς» 1.12.86).